

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА КОНФЛІКТОЛОГІЯ

УДК 323.1

DOI: 10.33663/1563-3349-2024-95-280

К. М. ВІТМАН

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ТА ЕТНОПОЛІТИКИ: КЕЙС КАЗАХСТАНУ

На прикладі кейсу пострадянської центральноазійської Республіки Казахстан простежено біполярний взаємозв'язок політичного режиму – як безпосередньо держави, так і її геополітичного оточення (авторитарного чи/і демократичного) – та етнополітики. Виявлено, що на етнополітичну сферу конкретної держави впливає не лише її політичний режим (авторитарний режим Казахстану не існує ізольовано), вона перебуває під впливом також політичних режимів геополітичних лідерів (автократичних центрів Китаю та Росії). Казахстан опинився в унікальній, вирашній для себе геополітичній ситуації, оскільки багатоплярна природа зовнішнього впливу дає змогу врівноважувати найбільш деструктивні його прояви з боку кожного з авторитарних центрів впливу.

Завдяки успішній стратегії лавірування між авторитарними Росією та Китаєм і демократичним Заходом та практикам подвійних стандартів в етнополітиці Казахстану вдалося проводити досить ефективну (враховуючи стартові умови) етнополітику нації- та державотворення, яка полягала у відновленні етнічного домінування казахів, формуванні політичної нації, підвищенні статусу та популяризації державної мови, дерусифікації держави.

Ключові слова: Казахстан, політичний режим, авторитарний політичний режим, етнополітика, мовна політика, демократизація.

Vitman Kostantyn. The Interrelation of Political Regime and Ethnopolitics: the Case of Kazakhstan

The relevance of the issue is due to the fact that the number of people living in non-democratic political regimes is growing every year. The relationship between the political regime and ethnopolitics is obvious, but not sufficiently covered in the case of individual states. The purpose of the study is to examine the nature of the relationship between political regime and ethnopolitics on the example of the Republic of Kazakhstan. The methodology is based on empirical, comparative, legal analysis, as well as systemic, system-functional methods.

Analyzing the peculiarities of Kazakhstan's ethnopolitics, the author determined that it was undemocratic, since it was formed by the authoritarian regime of the first president, but effective, since it allowed to maintain ethnopolitical stability and prevent conflicts by balancing the claims of different ethnic communities to dominance in the state. More than 15 years have passed since then, and this post-Soviet state has undergone significant transformations in terms of the political and legal system in general and individual policies in particular. At the same time, the entire Central Asian region remains in the non-democratic (authoritarian) paradigm of political and legal development with little progress towards democratization.

Key words: *Kazakhstan, political regime, authoritarian political regime, ethnopolitics, language policy, democratization.*

Актуальність проблематики обумовлена тим, що щороку у світі зростає кількість населення, які проживають в умовах недемократичних політичних режимів, згідно з даними міжнародних моніторингових організацій. Невипадково, міжнародна правозахисна неурядова організація Freedom House, яка відстежує рівень свободи та демократії, у одному з останніх звітів «Свобода у світі 2022: Глобальне поширення авторитарного режиму» зазначила, що авторитарний режим як найпоширеніший тип політичного режиму досягає успіхів у боротьбі з демократією і все більше глав держав відмовляються від демократичного шляху розвитку [1]. Йдеться про широке трактування авторитарного режиму, що охоплює як жорсткі тоталітарні, так і гібридні, які містять елементи демократії. Якщо Freedom House у щорічних рейтингах виокремлює три категорії держав за рівнем свободи: вільні, частково вільні та невільні, то не менш популярний британський журнал The Economist поділяє держави за індексом демократії на чотири категорії: повні/повномасштабні демократії, недосконалі демократії, гібридні, авторитарні режими.

Враховуючи те, що політичний режим як невід'ємна складова форми держави визначає «механізми, методи, форми та способи

здійснення політичної державної влади» [2, с. 41], то взаємозв'язок між політичним режимом та етнополітикою є очевидним, але недостатньо висвітленим на прикладі окремих держав. Етнополітику в контексті цього дослідження пропонуємо розуміти досить широко [3]: від політики держави з регулювання етнополітичних процесів та етнопонаціональних відносин до всієї етнополітичної сфери як об'єкта впливу політики держави. Здебільшого вчені надають перевагу студіям з вивчення природи політичного режиму, типів політичних режимів, їх класифікаціям та розмежуванню, трансформаціям політичних режимів окремих держав або цілих регіонів. В свою чергу, етнополітологи вивчають етнополітики держав та особливості етнополітичних процесів, досить побіжно згадуючи політичний режим, який задає її демократичний або недемократичний тип та, відповідно, підбір способів здійснення влади у цій сфері.

Тому метою дослідження є вивчення природи взаємозв'язку політичного режиму та етнополітики на прикладі Республіки Казахстан. Методологія ґрунтується на емпіричному, порівняльному, правовому аналізі та системному, системно-функціональному, кейс методах.

Свого часу ми також побіжно торкалися цієї тематики: аналізуючи особливості етнополітики Казахстану, визначили її недемократичною, бо формувалася вона авторитарним режимом першого президента, але ефективною, позаяк дала змогу зберегти етнополітичну стабільність та запобігти конфліктам, врівноважуючи претензії етноспільнот на домінування у державі [4]. З того часу сплило більше 15 років, ця найбільша центральноазійська держава пострадянського простору зазнала значних трансформацій в частині політико-правової системи загалом і окремих політик зокрема. Водночас увесь центральноазійський регіон залишається у недемократичній (авторитарній) парадигмі політико-правового розвитку [5] з незначними зрушеннями у бік демократизації. «Країни цілком автократичні, з тотальним дрейфом у корумпований монархізм», – таким чином характеризує його у дослідженні протистояння демократії та диктатури на пострадянському просторі В. Кім [6]. Втім, головним чинником збереження авторитарних політичних режимів Центральної Азії, у тому числі Казахстану, визначається авторитарний геополітичний вплив так званих світо-

вих центрів автократії – Росії та Китаю, які тотально незацікавлені у формуванні поясу демократії навколо себе. В. Саутьонков підтверджує, що «рушійною силою авторитаризації (сусідніх держав) виступають, найперше, такі потужні актори міжнародної політики авторитарного зразка, як Росія та Китай» [7, с. 120]. Об'єднання, співпраця та взаємна підтримка між державами з авторитарними політичними режимами забезпечує умови для збереження та стабільності цих режимів.

Казахстан опинився в унікальній виграшній геополітичній ситуації, адже багатополярна природа авторитарного зовнішнього впливу дає змогу врівноважувати найбільш деструктивні його прояви з боку кожного з центрів впливу. «В Казахстані політичний вплив Росії врівноважується потужним економічним впливом Китаю», – зауважує Є.Солонина [8]. І сфера етнополітики є ідеальним майданчиком для підтвердження такої гіпотези. Наразі детальніше простежимо особливості взаємозв'язку політичного режиму та етнополітики на прикладі Казахстану.

Казахстан уник настільки руйнівного авторитарного впливу Росії в етнополітичній сфері, хоча неодноразово запрошувався та підштовхувався нею до різноманітних форматів інтеграції. Хоча Республіка Казахстан входить до складу Євразійського Союзу на чолі з Росією – антиподу Європейського Союзу на пострадянському просторі для утримання держав регіону в полі економічної, політичної, військової та культурної інтеграції. При цьому Казахстан активно бере участь у китайських проєктах інтеграції – є членом Шанхайської організації співробітництва (ШОС), заснованої КНР задля забезпечення миру, безпеки і стабільності та співпраці в політичній, економічній, освітній, енергетичній, екологічній та інших сферах. Незважаючи на те, що Росія також є членом ШОС, її вплив на держави Центральної Азії стрімко деволюціонує після повномасштабного воєнного вторгнення в Україну, чим вповні користається Китай.

Пекін почав активно налагоджувати співпрацю з країнами Центральної Азії (Казахстаном, Киргизстаном, Таджикистаном, Туркменістаном і Узбекистаном) без Росії, у 2023 р. створивши формат (C+C5 – China і Central Asia). У квітні 2024 р. у м. Сіань відбувся перший саміт цього формату під назвою «Китай – Центральна Азія», на якому було досягнуто низки домовленостей

(54 угоди), які охоплюють всі сфери – від економічної до культурно-освітньої. Вони стали продовженням китайської ініціативи «Один пояс – один шлях». Китай обіцяє надати понад \$3,5 млрд. прямої заохочувальної фінансової підтримки центральноазійським державам, що сприятиме розвитку їх економік та забезпечить ще більшу лояльність цих авторитарних політичних режимів до Пекіна. Для центральноазійських держав курс на зближення з Китаєм означає не лише підтримку економік, а й «продовження перебування нинішніх лідерів при владі з усіма її привілеями й можливостями збагачення» [9]. Крім того, чимало досягнутих угод (понад 10) стосуються культурно-освітніх та гуманітарних обмінів між Китаєм та центральноазійськими державами (проведення спільних днів культури, наукової діяльності у китайських університетах, квот на навчання та академічні мобільності), що неминуче означає також етнокультурне зближення з Китаєм.

Це вказує на те, що на етнополітичну сферу конкретної держави впливає не лише її політичний режим, адже авторитарний режим Казахстану не існує ізольовано, вона перебуває під впливом також політичних режимів геополітичних лідерів (в досліджуваному випадку – центрів автократії Китаю та Росії). Якщо етнокультурний, етнополітичний вплив Китаю на етнополітику Казахстану посилюються, що має наслідком не лише покращення становища китайської національної меншини внаслідок збільшення залежності авторитарного політичного режиму Казахстану від Китаю, то вплив Росії послаблюється. До слова, ханьців (представників титульної нації Китаю) в Казахстані поки не так багато (близько 3,5 тис.), тоді як уйгурів - 290 тис. або 1,5% населення держави – у Китаї їх 10 млн. локалізованих у Сіньцзян-Уйгурському автономно-му районі.

Російська Федерація намагається втримати Казахстан на своїй етнополітичній орбіті, але міцно і надовго застрягла у війні проти України. Свого часу вона потужно критикувала політику Казахстану з обмеження використання російської мови в процесі формування казахстанської політичної нації, промоутером якої виступив перший президент Н.Назарбаєв. Авторитарний лідер не був обмежений демократичними правилами, тому вдався до подвійних стандартів та лавірування в етнополітиці щодо скорочення російського та російськомовного сегмента, при цьому намагаючись

не роздратувати Москву, яка дуже болісно сприйняла наступ на російське етнокультурне середовище Казахстану. Вдалим прикладом такої стратегії може бути мовна компонента етнополітики Казахстану. З одного боку, відповідно до п. 1 ст. 7 Конституції у Казахстані державною мовою є казахська мова. Однак ст. 7 містить також п. 2, відповідно до якого у державних установах та органах місцевого самоврядування поряд з казахською офіційно вживається російська мова [10]. Чи означає п. 2 поширення на російську мову конституційного статусу державної (офіційної) мови? Відповідь залежатиме від аудиторії, яка запитуватиме – для зовнішньої (Росії) – так, для внутрішньої (Казахстану) – ні. Цю колізію намірів мовної політики не приховують казахстанські етнополітологи. «Казахська мова утверджується як єдина державна та ідентитет Казахстану», що водночас «вступає у суперечність з одночасним збереженням статусу російської як другої офіційної мови», - зауважує Ш. Ріаханов [11, с. 5-6].

Поза сумнівом, казахська мова як ідентитет відіграє основну роль у націєтворенні казахської як етнічної і казахстанської як політичної нації. Тому у 2017 р. на тлі офіційного білінгвізму у мовній політиці перший президент Казахстану Н. Назарбаєв видав указ про латинізацію абетки казахської мови. Відмова від кирилиці як важеля етнокультурного тиску Росії дає змогу зміцнити казахстанську ідентичність та зменшити роль російської мови в мовному середовищі Казахстану. Латинізація автоматично призвела до дистанціювання Казахстану від російської мови, що рішуче засудили російські експерти як демонстрацію Казахстаном невідконтрольності Москві. Чи буде завершена ця реформа у строки, визначені першим президентом – до 2025 р., невідомо. Чинний глава держави К.-Ж. Токаєв вказує, що «влада припустилася багатьох грубих помилок, заявивши про негайне переведення казахської мови на латиницю» на прикладі сучасних логотипів та рекламних біл-бордів латиницею, тексти яких залишаються, на його думку, чужими природі казахської мови [12].

Відмова від кириличного алфавіту – складний процес, оскільки до того ж супроводжується розривом між поколіннями – прихильниками латинізації є молоде покоління казахстанців. Воно налаштоване не тільки на дистанціювання від авторитарного впливу Росії, а й очікує, що процеси націєтворення та державо-

творення супроводжуватимуться демократизацією. Однак чинна влада побоюється такого поєднання. Президент К.-Ж. Токаєв після придушення громадянських протестів 2022 р. за допомогою військ ОДКБ змушений відповідати на суспільний запит - політичний режим повільно відходить від жорстких авторитарних практик Н. Назарбаєва, але досі залишається авторитарним. За індексом демократії за 2023 р. від журналу The Economist Казахстан належить до авторитарних політичних режимів [13]. Експерти відзначають, що процес політичного реформування держави, ініційований К.-Ж. Токаєвим у 2023 р, не дав очікуваних результатів демократизації. Системні реформи розпочалися зі сфери економіки, а саме зменшення сировинної експортозалежності (нафти і газу) [14], і поки що не стосувалися сфери етнополітики.

За рейтингом свободи від Freedom House Казахстан належить до категорії not free (невільні) країни, за більш спеціалізованим рейтингом для перехідних країн (від Центральної Європи до Центральної Азії) – до консолідованих авторитарних режимів. Експерти відзначають прогрес – незважаючи на те, що країни Центральної Азії традиційно перебувають на геополітичній орбіті Москви, але Казахстан відмовився визнати анексію Росією української території [15]. На пострадянському просторі лише білоруський президент настільки залежить від російської підтримки своєї крихкої авторитарної влади, що залишається найвідданішим союзником Москви.

Натомість Казахстан не орієнтується виключно на авторитарні центри (Китай та Росію) і робить кроки у бік демократизації, в тому числі шляхом налагодження відносин з демократичним Заходом. Прикладом може бути освітня політика – на практиці в казахстанський освітній процес впроваджується не білінгвізм, а трилінгвізм: казахська як державна, російська як міжнаціональна та англійська як мова інтеграції у світову економіку. Тримовна освіта активно запроваджується у вищій школі, у середній освіті англійська використовується для викладання чотирьох предметів, зокрема у старшій школі (10-11 класи) - хімії, фізики, біології та інформатики, інші предмети викладаються казахською мовою, а російська мова є окремим предметом [16]. Але вчені систематизують основні виклики тримовної освітньої політики Казахстану - одночасне впровадження кількох реформ (латинізація, тримовність), труднощі підготовки англомовних вчителів, відсутність англомов-

ного середовища та дистантність всіх цих мов, що ускладнює їх опанування [17].

Але США позитивно оцінили англізацію казахстанської освіти і пообіцяли підтримку програмам вивчення англійської мови [18]. Більше того, США відновили дипломатичний формат, ініційований у 2015 р – «C5+1» (5 країн Центральної Азії + США). У 2023 р. відбувся перший саміт глав держав, на якому США пообіцяли інвестувати у підтримку безпеки, розвиток громадянського суспільства та підтримку вразливих груп регіону. Налагоджуючи співпрацю з Центральною Азією, США намагаються протидіяти авторитарній експансії Китаю та Росії, заохочуючи процеси демократизації цих держав [19]. З-поміж інших Казахстан розглядається як найбільш стабільна і прогнозована держава регіону.

Таким чином, завдяки лавіруванню між авторитарними центрами (Росією та Китаєм) і демократичним Заходом Казахстану вдалося проводити досить ефективну (враховуючи стартові умови) етнополітику націє- та державотворення, яка полягала у формуванні нації, підвищенні статусу та популяризації державної мови, дерусифікації цієї пострадянської держави. Про це свідчить, власне, статистика етнічного складу населення. Згідно з останнім переписом радянського періоду (1989 р.) казахи становили лише 40,1% населення, росіяни майже дорівнювали їх кількості у Казахстані – 37,4%. За результатами перепису 2021 р. казахи становлять переважну більшість населення – 70,35%, тоді як кількість росіян зменшилася до 15,54%. Безумовно, демократичністю етнополітика подвійних стандартів Казахстану не вирізнялася – росіяни дискримінувалися, примушувалися до асиміляції, вивчення казахської мови або до міграції. Але це досить типові методи коригування етнічного складу населення з метою моноетнізації для авторитарних політичних режимів. Етнополітична загроза для Казахстану з боку Росії була більш, ніж реальною – його північні території, населені російською меншиною, неодноразово ставали об'єктом етнотериторіальних претензій з боку Москви, що схиляло Астану до пошуків підтримки у Китаю та Заходу. Адже, підкреслює В. Сидоренко, «Пекін, на відміну від Москви, не спекулює історією і не шантажує згадками про «подаровані» землі, які потрібно б повернути» [9]. На сьогодні згідно з даними Інституту прикладних етнополітичних досліджень Казахстану лише в одному регіоні –

Північноказахстанській області росіяни незначно переважають казахів за кількістю (237 тис. проти 202 тис.) [20].

Таким чином, на прикладі вивчення кейсу пострадянської центральноазійської Республіки Казахстан було доведено біполярний взаємозв'язок політичного режиму – як безпосередньо держави, так і її геополітичного оточення (авторитарного чи/і демократичного) – та етнополітики. Авторитарний режим Казахстану практикував етнополітику подвійних стандартів, лавіруючи та поступово сходячи з орбіти впливу авторитарного центру Росії. Шукав і використовував підтримку авторитарного Китаю, щоб заблокувати найбільш деструктивні прояви етнополітичного тиску Росії, який міг означати денационалізацію держави, втрату окремих територій або й національного суверенітету. Заручився підтримкою Заходу, ініціюючи (чи імітуючи - поки важко сказати) демократичні реформи і англізацію освітньо-наукової сфери. Завдяки цим успішним стратегіями та практикам етнополітики Казахстан досяг успіхів у нації- та державотворенні, відновленні етнічного домінування казахів, формуванні політичної нації, дерусифікації та дистанціюванні від російського етнокультурного простору шляхом (латинізації) та підвищення статусу державної мови, при цьому зберіг всі свої території і суверенітет.

1. Freedom in the World 2022 «The Global Expansion of Authoritarian Rule». Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2022/global-expansion-authoritarian-rule>. 2. Теорія держави та права: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. 3. Politics, political, politician or policy? *Cambridge Dictionary*. URL: <https://bit.ly/4aQZaNm>. 4. Вітман К. М. Формування казахстанської нації як результат етнонаціональної політики Казахстану. *Держава і право*. 2008. Вип. 40. С. 586-591. 5. Ляшенко Т. Політичні режими країн Центральної Азії: нестійка рівновага. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 264-274. 6. Кім В. Демократія vs диктатура. Які режими утворились у колишніх радянських республіках. Інформаційне агентство «Главком». URL: <https://bit.ly/4crfg2x>. 7. Саутьонков В. М. Міжнародний вимір авторитаризму: модель та форми співпраці недемократичних держав. *Politicus*. 2022. № 4. С. 119-124. 8. Солонина Є. Казахстан, протести і Росія: що призвело до заворушень і які наслідки вони матимуть? *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kazakhstan-rossiya-asia-protesty-naslidky/31641258.html>.

9. Сидоренко В. Під декораціями імперії Тан: Китай і Центральна Азія взяли курс на зближення. *Укрінформ*. <https://bit.ly/3U9Wk16>. 10. Constitution of the Republic of Kazakhstan. President of the Republic of Kazakhstan. URL: <https://www.akorda.kz/en/constitution-of-the-republic-of-kazakhstan-50912>. 11. Ріаханов Ш. Н. Формування політичної нації у Республіці Казахстан: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.05. Київ, 2021. 20 с. 12. Tokayev calls for thoughtful approach to Latin alphabet transition. *Vestnik Kavkaza*. URL: <https://bit.ly/3TRHnz9>. 13. Democracy Index 2023. Age of conflict. *The Economist Group*. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023/>. 14. Cornell S., Starr F. and Barro A. Political and Economic Reforms in Kazakhstan Under President Tokayev. *Institute for Security and Development Policy*. URL: <https://isd.se/publication/political-and-economic-reforms-in-kazakhstan-under-president-tokayev/>. 15. Kazakhstan. Freedom in the world 2024. URL: <https://freedomhouse.org/country/kazakhstan/freedom-world/2024>. 16. Sarmurzin Y., Amanzhol N., Toleubayeva K., Zhunusova M., Amanova A. & Abiyar A. Challenging aspects of Kazakhstan's trilingual education policy: evidence from a literature review. *Asia Pacific Education Review*. 2023. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12564-023-09823-7#citeas>. 17. Kambatyrova A. Parents' language ideologies in the context of trilingual education policy in Kazakhstan. *International Journal of Multilingualism*. 2022. URL: <https://bit.ly/3PZwXwh>. 18. Schulz D. Writing a New Future: Kazakhstan's Language Reforms. *CPC – Caspian Policy Center*. URL: <https://caspianpolicy.com/research/security-and-politics-program-spp/writing-a-new-future-kazakhstans-language-reforms-13235>. 19. Diplomatic platform “C5+1”. U.S. Department of State. URL: <https://bit.ly/3PJhgJB>. 20. Institute of Applied Ethnopolitical Research. URL: <https://iaer.kz/en/>.

References

1. Freedom in the World 2022 «The Global Expansion of Authoritarian Rule». Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2022/global-expansion-authoritarian-rule>. 2. Теорія держави та права: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Husarieva, О. Д. Tykhomirova. Kyiv: NAVS, Osvita Ukrainy, 2017. 320 с. 3. Politics, political, politician or policy? *Cambridge Dictionary*. URL: <https://bit.ly/4aQZaNm>. 4. Vitman K. M. Формування казахстанської нації як результат етнонаціональної політики Казахстану. *Derzhava i pravo*. 2008. Vyp. 40. S. 586-591. 5. Liashenko T. Politychni rezhymy krain Tsentralnoi Azii: nestiika rivnovaha. *Kuras Institute's of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine Collections of Scholarly Articles*. 2011. Vyp. 4. S. 264-274. 6. Kim V. Demokratsiia vs dyktatura. Yaki rezhymy utvorylys u kolyshnykh radianskykh respublikakh. *Informatsiine ahentstvo «Hlavkom»*. URL: <https://bit.ly/4crfg2x>. 7. Sautonkov V. M. Mizhnarodnyi vymir avtorytaryzmu: model ta formy spivpratsi nedemokratychnykh derzhav. *Politicus*. 2022. № 4. S. 119–124. 8. Solonyna Y. Kazakhstan, protesty i Rosiia: shcho pryzvelo do zavorushen i yaki naslidky vony matymut? *Radio Svoboda*. URL: <https://www.radiosvoboda>.

org/a/kazakhstan-rossiya-asia-protesty-naslidky/31641258.html. **9.** Sydorenko V. Pid dekoratsiiamy imperii Tan: Kytai i Tsentralna Aziia vzialy kurs na zblyzhennia. *Ukrinform*. <https://bit.ly/3U9Wk16>. **10.** Constitution of the Republic of Kazakhstan. President of the Republic of Kazakhstan. URL: <https://www.akorda.kz/en/constitution-of-the-republic-of-kazakhstan-50912>. **11.** Riakhanov Sh. N. Formuvannia politychnoi natsii u Respublitsi Kazakhstan: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.05. Kyiv, 2021. 20 s. **12.** Tokayev calls for thoughtful approach to Latin alphabet transition. *Vestnik Kavkaza*. URL: <https://bit.ly/3TRHnz9>. **13.** Democracy Index 2023. Age of conflict. *The Economist Group*. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023/>. **14.** Cornell S., Starr F. and Barro A. Political and Economic Reforms in Kazakhstan Under President Tokayev. *Institute for Security and Development Policy*. URL: <https://isdps.se/publication/political-and-economic-reforms-in-kazakhstan-under-president-tokayev/>. **15.** Kazakhstan. Freedom in the world 2024. URL: <https://freedomhouse.org/country/kazakhstan/freedom-world/2024>. **16.** Sarmurzin Y., Amanzhol N., Toleubayeva K., Zhunusova M., Amanova A. & Abiy A. Challenging aspects of Kazakhstan's trilingual education policy: evidence from a literature review. *Asia Pacific Education Review*. 2023. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12564-023-09823-7#citeas>. **17.** Kambatyrova A. Parents' language ideologies in the context of trilingual education policy in Kazakhstan. *International Journal of Multilingualism*. 2022. URL: <https://bit.ly/3PZwXwh>. **18.** Schulz D. Writing a New Future: Kazakhstan's Language Reforms. *CPC – Caspian Policy Center*. URL: <https://caspianpolicy.com/research/security-and-politics-program-spp/writing-a-new-future-kazakhstans-language-reforms-13235>. **19.** Diplomatic platform “C5+1”. U.S. Department of State. URL: <https://bit.ly/3PJhgJB>. **20.** Institute of Applied Ethnopolitical Research. URL: <https://iaer.kz/en/>.

Vitman Kostantyn. The Interrelation of Political Regime and Ethnopolitics: the Case of Kazakhstan

The relevance of the issue is due to the fact that the number of people living in non-democratic political regimes is growing every year. The relationship between the political regime and ethnopolitics is obvious, but not sufficiently covered in the case of individual states. The purpose of the study is to examine the nature of the relationship between political regime and ethnopolitics on the example of the Republic of Kazakhstan. The methodology is based on empirical, comparative, legal analysis, as well as systemic, system-functional methods.

Analyzing the peculiarities of Kazakhstan's ethnopolitics, the author determined that it was undemocratic, since it was formed by the authoritarian regime of the first president, but effective, since it allowed to maintain ethnopolitical stability and prevent conflicts by balancing the claims of different ethnic communities to dominance in the state. More than 15 years have passed since then, and this post-Soviet state has undergone significant transformations in terms of the political and legal system in general and individual policies in

particular. At the same time, the entire Central Asian region remains in the non-democratic (authoritarian) paradigm of political and legal development with little progress towards democratization.

Using the case of the post-Soviet Central Asian Republic of Kazakhstan as an example, the author traces the bipolar relationship between the political regime – both the state itself and its geopolitical environment (authoritarian and/or democratic) – and ethnopolitics. It is found that the ethnopolitical sphere of a particular state is influenced not only by its political regime (the authoritarian regime of Kazakhstan does not exist in isolation), but is also influenced by the political regimes of geopolitical leaders (autocratic centers of China and Russia). Kazakhstan finds itself in a unique, advantageous geopolitical situation, since the multipolar nature of external influence allows it to balance the most destructive manifestations of this influence from each of the autocratic centers of influence. The Russian Federation is doing its best to keep Kazakhstan in its ethnopolitical orbit.

Kazakhstan's ethnopolitics has not been democratic: Russians have been discriminated against, forced to assimilate, learn the Kazakh language or migrate. However, these are fairly typical methods of adjusting the ethnic composition of the population for the purpose of monoethnicization for authoritarian political regimes.

Key words: Kazakhstan, political regime, authoritarian political regime, ethnopolitics, language policy, democratization.